

XIII.

Forholdsregler mod Søvn i Kirkerne.*Ved Holger Fr. Rørdam.*

I en Tidsalder, da man nødtes til den ene Gang efter den anden at minde Præsterne om, at de ikke maatte prædike for længe, og da Prædikenerne som oftest bestod af en uendelig Sammenkjedning af Bibelsteder, ja vel endog af Citater i fremmede Sprog, kan det ikke undre os, at det faldt Menigheden vanskeligt at holde Opmærksomheden vedlige. Men istedenfor at søge Fejlen hos Prædikanterne,

som bød deres Tilhørere tørre, om end aldeles orthodoxe dogmatiske Afhandlinger istedenfor kristelig Tiltale, hvoraf de kunde føle sig grebne og opløftede, maatte de stakkels Kirkegjængere undgælde, som priste Mundheldet, der rimeligvis stammer fra hin Tid: den, der ikke kan sove, skal gaa i Kirke.

Følgende Forordning fra Christian IV's Tid, om at der skulde beskikkes Folk til at gaa om i Kirkerne med lange Kjeppe for at vække de sovende, har vel ofte været omtalt, men den er saavidt vides endnu aldrig trykt i sin Helhed. Jeg fik Anledning til at fremdrage den, da jeg traf et Reskript fra Frederik III af lignende Art. Jeg mente da, at disse to Minder om Fædrenes Søvnagtighed passende kunde følges ad til Opmuntring for Efterkommerne.

1.

Bisperne i Sjælland, Fyn og Skaane finge Brev om Kirkens Disciplin.

Christianus 4tus.

V. s. G. t. Vi bede eder og naadigst ville, at I gjøre den Anordning i alle Kirkerne udi eders Stift, at ingen Psalmer sjunges uden de, som Almuen haver lært, saa og at Ungdommen tilholdes at lære samme. Iligemaader ville vi og, at Kvindfolkene skal tilholdes og formanet at sidde overende i Kirken, naar der sjunges, og tillige med den anden Menighed at sjunge Psalmer. Saa ogsaa at de store Tyende udi vor Kjøbsted Kjøbenhavn og andre Kjøbsteder sig ikke mindre til Undervisning og Overhøring udi Børnelærdom skal indstille end paa Landet. De, som det ikke gjøre, deres Navne skal af Præsterne hos Øvrigheden andrages, at de derfor tilbørligen kan blive straffede. Er og naadigst for godt befunden, at de gemene unge Folk ikke skal af Præsterne troloves, førend de der haver bevist, at de deres Børnelærdom lært haver. Paa det at den store Uskikkelighed, som med Soven udi Kirken begaaes, kan forekommes og afskaffes, er vores naadigste

Vilje, at der Folk skal tilforordnes, som kan gaa om med lange Kjeppe til at slaa dennem paa Hovedet med, som sover under Prædiken. Dette altsamme skal I alvorligen have i Agt, at det med Flid sker og efterkommes, og dersom nogen befindes sig derimod at opsætte, da ville vi naadigst, at de, andre til Afsky, exemplariter derfor skal straffes. Hafniæ 22 Aprilis 1645.

Sjælandske Tegnelser XXVIII, 334—5.

2.

Borgemester og Raad i Varde.

Fr. 3.

V. N. t. Eftersom for os underdanigst andraget er, at der i vor Kjøbsted Varde stor Uskikkelighed og Misbrug skal begaaes af endel Kvindfolk, som ere komne udi Vane at komme til Kirke med Kaabe eller Skjørt paa Hovedet¹⁾ ganske tildækket, idet de derunder, naar Gudstjeneste forrettes, sætte sig tryggelig til at sove, endog i Skriftestolen, og naar det hellige og højværdige Alterens Sacramente uddeles, af Præsterne besværligen skal kunne vides, hvem de til Skrifte steder eller Sacramentet meddeler. Da er vores naadigste Vilje og Befaling, at I om dette forskrevne en

¹⁾ Den Skik at gaa med Kaaben paa Hovedet synes at have været en ejendommelig Maade at bære Sorg paa i Vesterjylland. I Thorups Efterretn. om Ribe IV (Program 1835) S. 53 og Bilag S. 20—21 finder jeg nemlig, at det den 14 Decbr. 1607 af Borgmestre og Raad i Ribe med Lensmandens Samtykke blev bevilget, at vores Hustruer og Døtre, fra nu paa Juledag førstkommendes at begynde og siden altid derefter, skal gaa med deres Kaaber paa Halsen her udi Byen til Kirken og andre ærlige Forsamlinger, undtagen hvad Enker belanger, dennem at stande fri fore at gange efter deres egen Vilje, saa længe og stakket som de ville. Mens ogsaa om nogen haver mistet sin næste Slægt. som er Fader, Moder, Søster eller Broder, eller andre deres næste Blodsforvante, da dennem at tilstedes at gange med deres Kaaber paa Hovedet ved et Halvaarstid, saavel som de der følge noget Lig til Graven: da dennem at gange hver, som dennem synes godt at være. Overtrædelser af denne Bestemmelse skulde straffes med Pengebøder.

skikkelig og tjenlig Anordning paa videre vores Ratification med forderligste gjører. Hafniæ 31 Januar 1668.

Udkast i Geh.-Ark. Paategnet: »efter Sekretær Krag's Ordre«. Udenpaa staar: »Casseret«.

--